

Historia integracji gospodarczej w Europie

<http://europa.eu/abc/history/>

1

Idea

„European integration has always been driven by political factors, ranging from a desire to prevent another European war to a desire to share a fruit of integration with the newly democratic nations in central and eastern Europe. Yet, while the goals were always political, the means were always economic.”

Baldwin i Wyplosz (2009, s. 39)

2

Główne etapy integracji gospodarczej

- I. Integracja sektorowa
Europejska Wspólnota Węgla i Stali, 1952
- II. Utworzenie unii celnej, 1958-1968
- III. Realizacja Programu Jednolitego Rynku,
1986-1992
- IV. Utworzenie Unii Gospodarczej i Walutowej,
1999

Klasyfikacja Balassy

3

Zniszczenia po II wojnie światowej w Europie Zachodniej (Baldwin i Wypłosz, 2009, s.5)

Kraj	Rok przed wojną, w którym PKB wynosił tyle, ile w roku 1945
Austria	1886
Belgia	1924
Dania	1936
Finlandia	1938
Francja	1891
Niemcy	1908
Włochy	1909
Holandia	1912
Norwegia	1937
Szwecja	PKB zwiększył się w czasie wojny
Szwajcaria	PKB zwiększył się w czasie wojny
Wielka Brytania	PKB zwiększył się w czasie wojny

4

Źródło: Baldwin i Wypłosz, rozdział 1.

5

Jak uniknąć kolejnej wojny w Europie?

Przyczyna wojny?

- Odpowiedzialni są Niemcy
- Kapitalizm
- Nacjonalizm

Rozwiązania:

- Neutralizacja Niemiec (H. Morgenthau, 1944)
- Komunizm (J. Stalin)
- Szersza i głębsza integracja w Europie (W. Churchill)

6

„Stany Zjednoczone Europy”

„[...] Mimo to wciąż istnieje remedium ... Jest nim odbudowanie europejskiej rodziny lub tej jej części, którą odbudować jesteśmy w stanie, zapewnienie jej domu, w którym mogłaby zamieszkiwać w pokoju, bezpieczeństwie i wolności. Musimy zbudować coś na kształt Stanów Zjednoczonych Europy.”

Winston Churchill (Zurich, 19 września 1946)

7

Początki integracji w Europie

Dwa ważne wydarzenia

- Plan Marshalla (12 miliardów dolarów, 1948-1952) pomoc finansowa dla wszystkich narodów europejskich „na zachód od Uralu” (wspólny program odbudowy gospodarczej)
- Organizacja Europejskiej Współpracy Gospodarczej (OEEC, 1948) i Europejska Unia Płatnicza (EPU, 1950)

Efekty:

- Liberalizacja sprzyjała szybkiemu wzrostowi wolumenu handlu i dochodu
- Zmiana sposobu myślenia polityków o liberalizacji

8

Wzrost produkcji i handlu (artykułami przemysłowymi) w latach 1950-1958

Kraj	Wzrost PKB (w procentach rocznie)	Wzrost eksportu artykułów przemysłowych (w procentach rocznie)
Niemcy (Zachodnie)	7,8	19,7
Włochy	5,0	9,2
Holandia	4,3	11,7
Wielka Brytania	2,0	1,8
Francja	4,4	3,8

Źródło: Baldwin i Wyplosz (2009, s.11).

9

Dwa nurty integracji europejskiej

Federalizm

- Państwa narodowe tworzą kruchy system
- Ponadnarodowa organizacja o kompetencjach tradycyjnie zastrzeżonych dla państw narodowych
- EWWS (1952), EWG (1958)

Współpraca międzyrządowa

- Państwa narodowe to najbardziej stabilna forma rządów
- Bliska kooperacja (zwłaszcza gospodarcza) na szczeblu międzyrządowym (jednomyślność)
- OEEC (1948), Rada Europy (1949), Europejski Trybunał Praw Człowieka w Hadze (1950), EFTA (1960)

10

Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWS, 1 stycznia 1952 – 23 lipca 2002)

Deklaracja Roberta Schumana, 9 maja 1950.

Deklaracja Schumana (9 maja 1950):

- propozycja utworzenia EWWS
- konsepca stopniowej integracji
- przelamanie wrogości między Francją a Niemcami (wojna zasadniczo niemożliwa)

Wysoka Władza (poprzedniczka Komisji Europejskiej), Jean Monnet został pierwszym przewodniczącym:

- decyzje dotyczące cen, wolumenu produkcji oraz handlu węglem i stałą
- zasada większościowego głosowania

11

Traktat(y) Rzymski(e)

25 marca 1957, Konferencja w Messynie

Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Euratom)

Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą (EWG)

- Unia celna – trzy etapy: 1958-1961, 1962-1965, 1966-1969 (pogłębianie integracji)
- Zapowiedź:
  - swobodnego przepływu siły roboczej
  - integracji rynków kapitałowych
  - wolnego handlu usługami
  - prowadzenia wspólnej polityki w pewnych obszarach (rozszerzanie integracji)
- Ponadnarodowe instytucje
  - Europejskie Zgromadzenie Parlamentarne
  - Europejski Trybunał Sprawiedliwości
  - Komisja Europejska

12

Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu, EFTA, 3 maja 1960

Nurt współpracy międzyrządowej:

OEEC, liberalizacja nieróżnicująca (bez różnicowania partnerów handlowych)

Nurt federalistyczny:

EWG, liberalizacja różnicująca

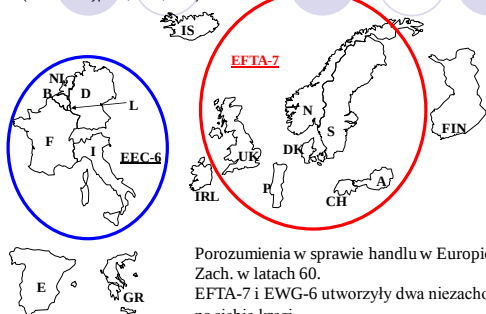
Konwencja Sztokholmska (1959) i EFTA:

Austria, Dania, Norwegia, Portugalia, Szwecja, Szwajcaria i Wielka Brytania

13

1960-1973, dwa niezachodzące na siebie kręgi

(Baldwin i Wyplosz, 2009, s. 17)

Porozumienia w sprawie handlu w Europie Zach. w latach 60.
EFTA-7 i EWG-6 utworzyły dwa niezachodzące na siebie kręgi.

14

Lata 50. XX w.	Lata 60. XX w.	Lata 70. XX w.
Organizacja Europejskiej Współpracy Gospodarczej, OEEC	Belgia Holandia Luksemburg Francia Niemcy Włochy	EWG-6
	Izlandia (unia monetarna z W. Brytanią)	EWG-9
	Dania W. Brytania Portugalia Austria Szwecja Norwegia Szwajcaria	
	Izlandia (słabe więzy handlowe)	Dwustronne umowy handlowe z EWG
	Grecja Turcja	
	Hiszpania - dyktatura generała Franco Finlandia - neutralność	Stowarzyszenie z EWG Dwustronne umowy handlowe z EWG

15

Efekt domina

Pierwsze rozszerzenie EWG, 1973:
Dania, Irlandia, W. Brytania i Norwegia

Dwustronne porozumienia ws. wolnego handlu, 1970s: kraj należący do EFTA i EWG

Definicja

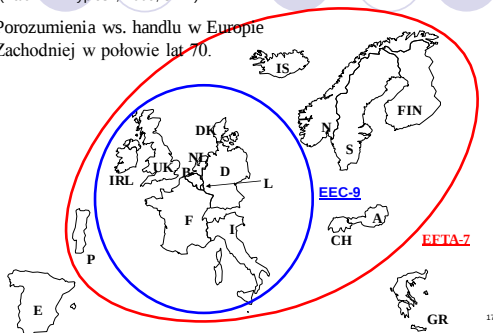
- Preferencyjne obniżenie niektórych barier handlowych stwarza presję na outsiderów, aby dołączyli do integrującego się ugrupowania
- Im większe jest ugrupowanie, tym presja na outsiderów, aby dołączyli, jest silniejsza.

16

Dwa koncentryczne kręgi

(Baldwin i Wyplosz, 2009, s. 21)

Porozumienia ws. handlu w Europie Zachodniej w połowie lat 70.

17

Lata 50. XX w.	Lata 60. XX w.	Lata 70. XX w.
Organizacja Europejskiej Współpracy Gospodarczej, OEEC	Belgia Holandia Luksemburg Francia Niemcy Włochy	EWG-6
	Irlandia (unia monetarna z W. Brytanią)	EWG-9
	Dania W. Brytania Portugalia Austria Szwecja Norwegia Szwajcaria	
	Islandia (słabe więzy handlowe)	
	Grecja Turcja	Dwustronne umowy handlowe z EWG
	Hiszpania - dyktatura generała Franco Finlandia - neutralność	
		Stowarzyszenie z EWG

18

Europesymizm, 1973-1985

1. Wymiar polityczny

- Polityka „pustego krzesła”
- Kompromis luksemburski
“Where [...] very important interests of one or more partners are at stake, the Members of the Council will endeavour, within reasonable time, to reach solutions which can be adopted by all the Members of the Council while respecting their mutual interests and those of the Community, in accordance with article 2 of the Treaty”.

2. Wymiar monetarny

- Rozpad systemu z Bretton Woods
- Niepowodzenia przy realizacji Planu Wernera (stagflacja w latach 70.)

3. Wymiar handlowy

- Techniczne bariery handlu i rozdrobnienie rynków europejskich
- Powolne tempo procesu harmonizacji

19

Indeks integracji gospodarczej w Europie

Źródło: Mongelli i in. (2007) podawane za Baldwin i Wyplosz (2009, s. 59).

20

Wznowienie procesu integracji w Europie

Jacques Delors (Przewodniczący Komisji Europejskiej w latach 1985-1995)

Jednolity Akt Europejski (1 lipca 1987):

- przekształcenie wspólnego rynku w jednolity rynek, tj. stworzenie „obszaru bez wewnętrznych granic, na którym panuje swobodny przepływ towarów, ludzi, usług i kapitału”
- wzmocnienie czterech swobód (swoboda przepływu towarów, usług, ludzi i kapitału)
- rozszerzenie i pogłębienie integracji

21

Jednolity Akt Europejski – główne postanowienia

Liberalizacja handlu towarami

- a) Usprawnienie ruchu na granicach i eliminacja formalności
- b) Harmonizacja stawek podatku VAT w szerokim paśmie
- c) Liberalizacja zamówień publicznych
- d) Harmonizacja i wzajemne uznanie standardów technicznych dotyczących produkcji, opakowań i marketingu

Liberlizacja przepływu czynników produkcji

- a) Usunięcie wszelkich barier ograniczających przepływ kapitału
- b) Nasilenie procesu integracji rynków kapitałowych
- c) Liberalizacja przepisów regulujących wejście na rynki zagraniczne (w tym wzajemne uznanie zezwoleń wydawanych przez krajowe agencje regulacyjne)

Wprowadzenie zasady większościowego głosowania w większości spraw gospodarczych.

22

Efekt domina II

1. Głębsza i szersza integracja – różnicujący charakter
2. Kraje spoza UE zbliżyły się do UE:
  - a) Porozumienie w sprawie Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG): rozszerzenie jednolitego rynku na kraje EFTA (z wyłączeniem polityki rolnej i wspólnej zewnętrznej taryfy celnej), 1992
  - b) Wnioski o członkostwo w UE złożyły: Austria, Finlandia, Szwecja, Norwegia i Szwajcaria

23

Niewydolność komunizmu

Zmiany w b. Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, ZSSR w latach 80.:

- stopniowe prorynkowe reformy (*perestroika*)
- polityka jawności (*glasnost*)

Polska:

- Fala strajków latem 1988, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Solidarność
- Częściowo wolne wybory parlamentarne w czerwcu 1989
- Pierwszy niekomunistyczny rząd w bloku socjalistycznym (Tadeusz Mazowiecki), jesień 1989
- Plan transformacji ustrojowej – przejścia od gospodarki centralnie planowanej do gospodarki rynkowej

24

Upadek komunizmu

Moskwa zdecydowała się nie interweniować w Warszawie - efekty:

- Upadek muru berlińskiego, 9 listopada 1989 i zjednoczenie Niemiec 3 października 1990
- Estonia, Litwa i Łotwa ogłosiły niepodległość w 1990
- ZSRR rozpadł się w 1991

Źródło: Bakwin i Wypłosz, rozdział 1.
25

Traktat z Maastricht, 7 lutego 1992

(Traktat o Unii Europejskiej)

Inicjatywa Delorsa ukierunkowana na rozszerzenie integracji w Europie:

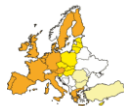
1. Unia monetarna (przekazanie polityki pieniężnej ponadnarodowemu EBC i wprowadzenie jednolitej waluty)
2. Obywatelstwo UE (prawo do pracy i głosowania w miejscu zamieszkania)
3. Kooporeacja w obszarach pozagospodarczych (bezpieczeństwo i obronność, egzekwowanie prawa, sądownictwa karnego etc.)
4. Kara socjalna (ochrona zdrowia pracowników etc.)

26

Integracja krajów Europy Środkowej z UE

1. Układy Europejskie – cele:
  - Wolny handel dwustronny między każdym z krajów EŚ a UE
  - Stopniowe wprowadzanie innych wolności gospodarczych, na których oparta jest UE
2. Kryteria członkostwa w UE – Rada Europejska w Kopenhadze, czerwiec 1993
3. Zaproszenie do członkostwa w UE – Rada Europejska w Kopenhadze, 12-13 grudnia 2002
4. Rozszerzenie UE na wschód, maj 2004

27

Kryteria kopenhaskie

Rada Europejska, czerwiec 1993 r.

1. Polityczna stabilność instytucji gwarantujących demokrację, rządy prawa, przestrzeganie praw człowieka, poszanowanie i ochronę mniejszości
2. Funkcjonowanie gospodarki rynkowej zdolnej do radzenia sobie z presją konkurencyjną i siłami rynkowymi wewnątrz Unii
3. Akceptacja prawa unijnego (*acquis communautaire*) i zdolność wywiązywania się z obowiązków członkowskich obejmujących realizację celów unii politycznej, gospodarczej i walutowej.

28

Przygotowania do rozszerzenia w 2004 r.

Dwa główne problemy:

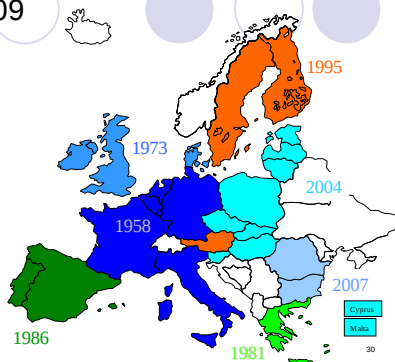
1. Problem podejmowania decyzji (zasady głosowania w Radzie Ministrów UE oraz liczba komisarzy w komisji Europejskiej)
2. Zewnętrzna polityka UE (wspólne działania wymagają koordynacji, UE mogłaby odgrywać bardzo ważną rolę na świecie)

Reformy i traktaty związane z rozszerzeniem:

1. Traktat Amsterdamski, 2 października 1997
2. Traktat Nicejski, 7-9 grudnia 2000
3. Traktat Konstytucyjny, 29 października 2004
4. Traktat Lizboński, 13 grudnia 2007

29

UE w 2009
